

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Տարեկան 12 ֆր.
Վեցամսեայ 6 «

ՍՐՏԱՍՈՂՄԱՆ

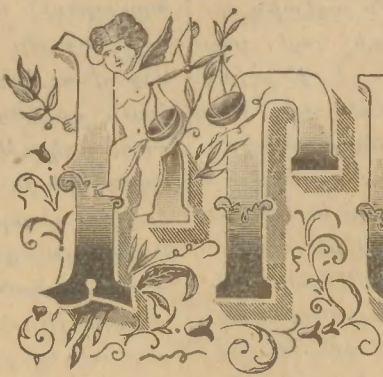
2 րիւ միկ ծրուով
Տարեկան 14 ֆր.
Վեցամսեայ 7 ֆր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 ար.
Վեցամսեայ 1.50 »

Կ Ա Ն Խ Ի Կ

Մանուցման տողը
20 սանթիմ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԱՁԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔՇՄԲԹԻ ԵՒ ՇՄԲԱԾ

ՀԱՍՏԻ

Rédaction du journa

„Iravounk“

V A R N A (Bulgarie)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

„Иравункъ“

ВАРНА (България)

Գրութիւնք եւ
չին տրուի

ԶԵԿՈՅՑ

Յարգ բաժնեկիւն չվճարող բաժնեկիւններն է կը խնդրուի որ փութան իրենց պարտքը հատուցանելու հակառակ պարագային պիտի դադարեցնեն թէրթին առաքումը ոյ՛ պիտի ընդունուի որոնք ինն ամիսէ ի վեր դրամ չեն վճարած :

Իսկ անոնք որ մեր հետ հինգէն ալ հաշիւ ունին , իրեն բաժանորդ կամ գործակատար , եթէ մինչեւ ներկայ ամսոյ վերջը չի փութան հաշիւներն մաքրել , զիրենք ստոր խաբեբաներ նկատուիւն , հրապարակաւ պիտի նշուակենք :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Վերջին օրերս մեր ազգային փիւսկը սկսած է քաղաքակիրթ աշխարհի ուշադրութեան անգամ մըն ալ առարկայ ըլլալ :

1894ի Սասնոյ կոտորածէն յետոյ , յուզուած Եւրոպայի հանրային կարծիքը , պետութիւնները հարկադրուեցան Հայաստանի վեց նահանգներուն բարենորոգմանց ծրագիր մը պատրաստել ու Սուլթանին ընդունել տալ :

Այսօր ալ Մշոյ և Սասնոյ նորագոյն գէպքերը սուրբ տուած են Հայոց ընկալանքը ջարդերի կանխող այդ ծրագրին , որ 1895 Մայիս 11ի ծրագիր անունովը ճանչցուած է , գործադրութեան անհրաժեշտութիւնը մատնանշելու : Այժմ ինչ որ կը գրուի ու կը խօսուի եւրոպական թերթերու ու ձեռնագրերու շրջանակներու մէջ ընդհանուր ջարդերուն առթիւ նոյնչափ չէ գրուած ու խօսուած :

Այս պարագան մեզ կը յիշեցնէ կրէտական խնդիր , որ այնչափ ապստամբութիւններէ , վաստակներէ առջեւ արշաւանքէն ու յունական պատերազմէն վերջ ալ յուսահատական հանգամանք մը առած էր : ու է՛ն լատաստները իսկ մօտ տարիներու մէջ կրէտացւոյ փրկութիւն չէին տկնալիւր , երբ յանկարծ Գանատարի գէպքը տեղի ունեցաւ ու պետութիւնները , ան-

շուշտ ալ չափը լեցուած համարեւ , լով , որոշեցին կրէտէի ինքնավարութիւնը , և բունդառեցին Սուլթանը , որ պետութեանց կամքին առջեւ խնայողութեամբ զատ ուրիշ միջոց չը գտաւ :

Այնպէս ինչ շատ գործեր այս պէս կը լինին . ստեղծած պատճառներ հազիւ փոքր արդիւնք մը կուտան . և մերթ փոքրիկ պատճառէ մը մեծ արդիւնքներ կը ծնին , ինչ որ եղաւ Գանատարի վերջին գէպքը կրէտացւոյ համար , ապաք Մշոյ գէպքն ալ նոյն պիտի ըլլայ Հայոց համար : Թանկ խմբագրականը , զոր մեր նախորդ թիւով հրատարակեցինք , Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեամբ զբաղող ձեռնհաս շրջանակին կարծեաց արտայայտութիւնն է , հոն հաստատ յոյս կը յայտնուի թէ դիւանագիտութիւնը պիտի գիտնայ այս անգամ նուիրական պարտականութեան մը բարձրութեանը համեմատ գործել :

Մեր դատին պաշտպանութիւնը ոչ նուազ կը զօրանայ նաեւ կըլսաքով գումարուած Միջոցային խաղաղութեան համաժողովի սա որոշումովը :

«Համաժողովս տեղեկանալով Պէրիի խաղաղութեան միջազգային մնայուն Պիւրօի գեկուցագրէն , հայ հրապարակագիր Տ. Հ. Առաքելեանի միջոցաւ թիրքիոյ Հայոց ներկայ փիւսկի մասին ներկայացուած յիշատագրէն , Միացեալ Նահանգաց խաղաղութեան ընկերութիւններու կողմէ ստացուած նամակէ մը :

«Նկատելով , թէ հայ ժողովուրդի տխուր կացութիւնը երբեք բարեփոխուած չէ , և թէ կոտորածները ու հարստահարութիւնները դեռ կը շարունակուին Հայաստանի մէջ , թէ Պէրիի գաշնագիրը ստորագրող Եւրոպական պետութիւնները հուսադրական ջանք մը չեն ըրած այս խեղճ քրիստոնեայ ազգին վրայ յարատեւօրէն ի գործ դրուած անգլութիւնները վերջացնելու համար :

Որոշեց՝

«Պէրիի գաշնագիրը ստորագրող եւրոպական պետութիւններ-

ուն խնդրագիր մը ղրկել , որ պէս զի անոնք դիւանագիտով մը գումարեն հայկական խնդրին որոշում մը տալու համար , գործադրելով 1895 Մայիսի բարենորոգմանց ծրագիրը , զոր պատրաստած են Անգլիական , Ֆրանսական և Ռուսական պետութիւնները եւ Սուլթանն ալ զանի ընդունած է» :

Նոյնպէս մեզ յոյս կը ներշնչէ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու խաղաղութեան ընկերութիւններուն նոր պետութիւնը , որով ուղերձի ձեւով հանրագրութիւն մը կը ներկայացնեն հանրապետութեան նախագահին , խնդրելով որ Նա միջնորդէ Եւրոպայի պետութիւններուն , որպէս զի ասոնք դիւանագիտով մը գումարեն հայկական խնդիրը լուծելու համար :

Արդէն այս մտք Գաղղիոյ արտաքին գործոց նախարար Տէրապէին ալ զիմում մը եղած է , և նոյն իսկ Հայաստանի բարենորոգմանց համար ծրագիր մըն ալ ներկայացուած լինելը թանկ գրած էր :

Այս անգամ հայկական խնդրին ծանր հանգամանք մը առնելու այս երեւոյթէն Սուլթանը ահաբեկած իր քրիստոնեայ հպատակներուն բարեացակամութեան կեղծ ցոյց մը ըրած ըլլալու համար նոր իրաւունքով մը վախճուած հրաման կուտայ որ առանց կրօնի ու ազգի խորութեան արդարութեան և ապահովութեան հոգ տանին , հակառակ վարուող պաշտօնիս խառն պիտի պատժուին :

Բայց այս կեղծիքները այլեւ կլլով չկայ . ընդհանուրին անգրգռելի համոզումն է թէ Սուլթանը ոչ տրամադրութիւն եւ ոչ կարողութիւն ունի ինքն իրով իւր քրիստոնեայ հպատակաց փիւսկը ապահովելու . ուստի քաղաքակիրթ աշխարհի կարծիքն է այսօր արտաքին ճշմարտ իրականացնել գաշնագիրներով ծրագրուած բարենորոգումները . Հայաստանի համար առ նուազն 1895 Մայիս 11ի բարենորոգմանց ծրագրի գործադրութեան վրայ պնդելու կուտուի : Առ այժմ այդ բուն կը համարեն օտար հայաստներէ շատերը . բայց

թրքական ենթադրանքներուն մօտէն փորձառու եղողներ անշուշտ այդ ծրագրին վրայ կարեւոր յաւելումներ ընել պիտի առաջարկեն :

Յիշեալ ծրագիրը որ այսօր այժմէութիւն ստացած է եւ հետեւաբար խիստ շահեկան մեր ընթերցողաց , կըսկսինք մաս առ մաս հրատարակել իրաւունքի մէջ :

Գաղղիա

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Թիւառակագիր(*)

«Մարտ-Ապրիլ 1895»

Ներկայիս կից ծրագիրը կը պարունակէ այն տրօրինութիւնները , որ յիշուած նահանգներուն վարչական , երեւմտական և դատական կազմակերպութեան մէջ ներմուծել հարկաւոր են . օգտակար համարուեցաւ զատ ծանուցագրի մը մէջ նշանակել այն մասնաւոր միջոցները որք վարչական կանոնագրութեան մը մէջ չեն նշանակուի , բայց և այնպէս առ կանոնագրութեան հիմը կը կազմեն և որոնց ընդունելութիւնը Բ. Դրան կողմէ առաջնակարգ կարեւորութիւն ունի :

Ատոնք հետեւեալ կէտերն են .

1. Վերաբերել թուոյն հարկ եղած վերակազմութիւնը .
2. Վախճուել ընտրութեան համար ապահովութիւններ .
3. Քաղաքական գործերու համար դատաւարատուած կամ արգելանաց ենթարկուածներուն ներում .
4. Գաղթած կամ արտաքսուած հայոց վերադարձ .
5. Պարզ ոճերներու և յանցանքի համար այժմ դատարաններու մէջ գտնուող դատերուն վերջնական կարգադրութիւն .
6. Քննութիւն բանտերու և բանտարկեալներու փիւսկին .

(*) Այս յիշատակագիրը դիւանաւորներուն մօտէ պատրաստուած ու ծրագրին կցուելով ներկայացուած է Սուլթանին 1895 Մայիս 11ին :

7. Բարձր Գովիւէր մը կարգել
հսկելու համար գաւառներուն մէջ
բարենորոգման գործադրութեանը.

8. Պոլսոյ մէջ մնալուն Մաս-
նաժողով մը կազմել գօնթօյլ ընող.

9. Ստանուի, Տալփարիկի և այլ
տեղերու գէպքերէն փաստող հա-
յերուն հատուցում.

10. Կրօնափոխութեան գործերը
կանխաւորել.

11. Հայոց տրուած իրաւունք
ները և մենաշնորհները յարգել ու
ճշգրիտ գործադրել.

12. Ասիական Թուրքիոյ միւս
նահանգներուն մէջ գտնուող հա-
յերուն վիճակը.

Ա.

Վիլայեթներու քաղաքներէն հարկ եղած
վերականգնարարը

Բարենորոգումները պիտի գա-
ծադրուին վեց նահանգներու մէջ
Էրզրում, Պիլիսի, Վան, Սի-
վաս, Մամուրիէթի, Աղիզ (Խոր-
բաբ) և Տիարպէզքի, այս նա-
հանգներու թիւր որոշեալ համար
ուսումնասիրութիւն պիտի ըլլայ.
Նոր բաժանում մը՝ որ կրնայ վար-
չութեան ընդհանուր ծախքէն խը-
նայր զտնելու մը տուել իրիւղ,
թերեւս դիւրացնէ վաղիւնքու ըն-
տելութիւնը ունեց թիւր պահուց
նելով և զօրացնէ իշխանութիւնը
նիւթական կացութիւնը բարո-
քելով. Պէտք է այնպէս ընել որ
ըստ կարելոյն աւելի համայն
ազգայնական խումբերու բաժ-
նուի ժողովուրդը, իւրաքանչիւր
գաւառի վանագան վարչական հո-
մայրներու մէջ

Բ.

Վարիներու անուանումը — Ա.
պահպանութիւնը

Պետութիւնները, շատ մեծ կա-
րեւորութիւն ընծայելով վարի-
նու ընտրութեանը, որմէ է ապէս
կախուած պիտի ունենայ Պիլիսիի
դաշնագրին մէջ նախատեսուած
բարենորոգման գործադրութիւ-
նը, որոշած են Բ. Դրան առա-
ջարկութիւններ ներկայացնել ա-
մեն անգամ, ընտրելի անձ աւարու-
թեանց համար, ունեց ընտրութիւ-
նը կրնայ անպատահութիւններ ա-
ռաջ բերել. Այս պատճառաւ պի-
տութիւնք հարկ կը դառնան որ
Օսմ. կայսեր. կառավարութիւնը
անհաճոյ թիւրիմ ցոյցներ տե-
ղի չտալով, հաճի ուշադրութիւն
ընծայել ընտրութեանց առեւ պե-
տութեանց ներկայացուցչներուն
ընելիք դիտող սթիւններուն.

Գ.

Ներքեւ

Ն. Կ. Վ. Սուլթանը բազմա-
ձակ ներում պիտի չնորհէ քաղա-
քական յանցանքով ամբաստան-
ուած կամ դատաւարուած հա-
յերուն, իսկ հասարակ ոճի
ներքեւ մէջ ուղղակի մասնակցու-
թիւն ունեցողներ չգիտի օգտուին
անկէ.

Դ.

Գաղթականներուն վերադարձը

Ան բարձր հարկեր, ինչ գաւա-
նայրի որ պատկանին, որք տեսնեց
գաւառատանի տրամադրուած են Օս-
մանեան երկրէն կամ իրենց բնա-
գաւառէն, կամ ստիպուած են օ-
տար երկրի գողթելու, թշուա-
ռութենէ կամ գէպքերէ վախճա-
լով. սակայն ոճրագործութեան
մը մասնակցի ըլլալով, պիտի կրը-
քիս կամ այն նահանգները զորս
ձգել հարկաւորուած էին. կառու-
վարութիւնը ոչ մի անհոգսու-
թիւն չպիտի տայ անոնց. Պիտի
վերադարձին իրենց ստացուած քնե-
րը որոնք որ մեկնելէ առաջ իրենց
կը պատկանէին.

(Շարունակելի)

ԵՐԿՈՒ ՍԽԱԼ ՀԱՍԿՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵԻ

ՆՈՐ ՈՒՂԻՆ (")

— — — — —

Ընդհանուր կոտորածներէն ի վեր
շատերը, յեղափոխական ու ոչ, քրի-
ստոնէի, քրիստոնէական ապստամբա-
կան շարժումներն ու ազգային գոր-
ծերը, եղան նաեւ որ մինչեւ իսկ
հայտնիներն անգլիոյն այն անձնուէր
հայրենասէրներուն ղեմ, որոնք ազ-
գային վերածնութեան ու ազատագ-
րութեան շուրթերուն մը բանալու
սուրբ ըղձկնաբէն մղուած՝ զոհ տուած
էին իրենց կեանքն ու հարստութիւ-
նը. Գնահատելով ոմանք չարամիտ
էին, ոմանք՝ մանաւանդ յեղափոխա-
կան պետերը՝ կը ճգնէին ծանր պա-
տասխանատուութիւնը իրենց ունեւն
թոթաւել. ու շատերն ալ անկեղծ է-
ին, և իրենց սիրտը կարեւնէր ազ-
գային ազնային առաջ. Յեղափոխա-
կաններէն ոչ ոք սակայն ուղեց պար-
զել անցեալին տխուր իրողութիւն-
ներն, ու փորձառութեան վրայ հիմ-
նուած ցոյց տալ Նոր Ուղին ուրիշ
պէտք էր ընթացող աշխատեալ անձ-
նուէրներու այն բանակը, որ թէեւ
սփռուած աշխարհի չորս ծայրերէ
պարտաւոր է միշտ գոհել ինքզինքը
Ազգի շահուն ու բարօրութեանը հա-
մար. Այս յորդանան մէջ միտք չու-
նիմ քննելու անցեալին գէպքերն ու
մասնաւոր ընել անոնց պատասխանա-
տուները. Եթէ հարկ ըլլայ պիտի
ընենք այդ քննութիւնները ուրիշ ա-
տեն, պարզապէս ապագայի ուղեց
ճշգրտու համար. Պատասխանատու-
թեան գործին մէջ, ոչ ոք իրաւունք
ունի ամբաստանելու այս կամ այն.
Եթէ խաբողները ոճիր մը գործեցին,
խաբողներն ալ ապաւնութեան յան-

(*) Զէյթունի վերջին ապստամբու-
թեան վարիչ և իսկական հերոս Ա.
ՂԱՍԻՆ «Ժողովուրդի համար»ին մէջ
ստորագրած է ներկայ յորդանանը, յո-
րում յայտնուած գաղափարները չեն
գիւրարորդութեան հարկանց ծը-
նուել, այլ առանձնակ տարիներ հայ-
րենասիրէր կեանքով ապագայում ու
փորձառու անձնաւորութեան մը զգա-
ման անկեղծ արտայայտութիւնները
ըլլալ կը կարծենք. հետեւաբար ա-
ւելորդ չենք համարել նոյնութեանը
ձայնթանել մեր ընթերցողաց, ու
րոնց մեծագոյն մասը առիթ չեն ու-
նեցած այդ յորդանան «Ժողովուրդի
համար»ին մէջ կարգաւոր.

ԽԱՐ.

ցանքն ունին. Ազգային աղէտին ա-
ռաջ ամէն հայ անհատ քիչ կամ շատ
պատասխանատու զգալու է ինքզին-
քը. մանաւանդ այսօրուայն այն ծե-
րունի ու փորձառու քննադատները,
որոնք մտաւոր բարձր զարգացում ու-
նեցած էին գաւառութեան և սակայն
լուրու ծանր ոճիւրը գործեցին.

Այսօր նոյն անկեղծութեամբն ու
քաջութեամբն պիտի խօսին իմ գինա-
կից բարեկամներու ու գաղափարա-
կից ընկերներու, ինչպէս առաջ տա-
րի անկեղծ ու անձնուէր հոգեւոր կը-
ռած եմ իրենց հետ. ազգային բա-
րօրութեան յոսանքն ու հաստատել
վառուած. Չը պիտի վարանիմ. ին-
քանքանքներն ու տրամադրութեան ա-
ռաջ խոստովանիլ ճշմարտութիւննե-
րը, տխուր իրողութիւններն ու մեր
սխալները. Սխալիւր ամօթ մը չէ.
բայց փաստաւոր սխալներուն ու քա-
յրուն մէջ յամաւորը ոճիր մըն է. Զը
կարծուի սակայն թէ փոխուած
եմ, յուսահատ կամ ստուած. Երբէք
Սխալնոյն սուրբ նպատակի անպար-
տելի մարտիկներն եմ ու պիտի մը-
նան մինչեւ վերջ. Անկեղծութիւնն
իսկ կը պահանջէ, որ եթէ պիտի քա-
րողներ ներկայիս մէջ հուրի ու ցոյցի
անմիջական դադարումը, այն ալ ու-
րէն մեր նպատակին ապահով ու ի-
սկանալի ուղիով հասնելու համար է.
Զէյթունի նշանները, փորձառու ուղե-
ներ, իրենց վարիչներ լեռնիւրուն մէջ
անուշապէս իւրաքանչիւր ու չըմբռնեալ
եղած են միշտ քան զօրագացած յեղա-
փոխականներս. գործնական կեանքը
զանոնք աւելի հեռաւոր ու քաղաքա-
զէս բրած է. ամօթ մը չըզգանք իո-
նարհիլ այդ մեր անդրանիկներուն ա-
ռաջ ու մեր ազգային բարօրութեան
ուղիին անոնց բռնած ճամբուն զու-
գահեաբար բռնադնելով. Անոնք
քիչ անգամ անօգուտ ձեռնարկ մը ը-
րած ունին, և իրենց պահանջնե-
րուն մէջ ալ շատ գործնական մարդիկ
եղած են. տարբերակ հեռաւորու-
թիւն մը ունեցած են և կարողութեան
տալ յաջողութեան ուղին դիտած են
որոշել.

Յերափոխականներու յոյժ անկեղ-
ծութիւնը չէր որ պակասեցաւ. մեր
թերութիւնը աւելի մեր սպիտակեա-
նը մէջն եղաւ, մանաւանդ մեր սը-
խալ հակցողութիւններուն. Ասանց
մէջ զլիաւոր ու էական երկու կէտե-
րն էին Յեղափոխութիւնն ու Դիւա-
նագիտական միջոց բառերուն սխալ
հակցողութիւնները ու քարոզումնե-
րը. Մինչեւ այսօր ունինք յեղափո-
խական փիլիսոփաներ, որոնք կը
սարսափին Նոր ուղիութեան մեծ կը
կոծեն յեղափոխութեան մեծութեան
վրայ, վասն զի անոր մէջ Ազգին
մաշկը կը կարծեն նշմարել. Ինչ մեծ
սխալ. Ո՞րքան կը մազթէի որ յեղա-
փոխութիւնը մեծուէր վաղն իսկ հայ
ազգին համար. այդ մաշկը ազգային
բարօրութեան ծագումը պիտի աւե-
ղեն ու մաշկը սպ կամ այն անհատի
ցանկութիւններէն յառաջ չեն եկած.
անոնք արտայայտութիւններն են
ազգերու անհանգստեան թշուառու-
թիւններուն. Յեղափոխութիւնն չկայ
լիկ յեղափոխութեան համար. ու երբ
յեղափոխութիւնը աւելան մը դա-
նայ, զայն վարդները ոճրագործներ
ու բախտախնդիրներ նկատուելու
են. Յեղափոխութիւնը նպատակ մը
չէ այլ միջոց մը, որուն շնորհիւ ազ-
գերը երբեմն երբեմն, ծայրայեղ ըս-
տիպումով, կը ջանան ամբողջ կամ
վերջ տալ իրենց սարկային կաշու-
թեանը. Ու մենք որ ճամբայ ելած
էինք ազգային բարօրութեան ու

բարգաւաճման սուրբ նպատակով,
խաւարեցին մեր մտքերն, ու միջոցը
նպատակ մը չերկայացուցին մեզ.
Այդ սխալ հակցողութիւնն էր պատ-
ճառ, որ տեղի ունեցան այն անտեղի
ապատակութիւններն, անմիտ ու
ազգակործան ցոյցներն, որոնք կապ-
կային բնագործնականութիւններն էին
Ռուս ոչնչականներու ալիքով ու
անգործնական ճեղքարկներուն. Մեր
մէջ աւելի անիշխանականութեան ու
գին տիրեց քան թէ ազգային ազա-
տութեան ճշմարիտ հակցողութիւնը.
Այդ սխալ ըմբռնումը աւելի աղէտա-
լի դաս մը եղաւ. մեր ազնիւ բռնա-
կիրներուն ու զիւղացիներուն, ու
յոնք աղէտ էին ու խառնուած մեր
անձնագործողութիւններէն ու անկեղ-
ծութենէն, ընդունեցին մեր խօսքե-
րը մարգարէական պատգամի պէս.
Անոնք կարծեցին թէ նպատակնիս
էր ծանկաւաւնը կործանել, ու վայր-
կեան մը անգամ չը վարանեցան մեր
հրամանները գործադրել. Զը սորի-
ցուցինք թէ վառելով այդ հակա-
տուներ, մենք ալ պիտի վառելնք ա-
նոր մէջ մեկերու պէս. անգամ մը
եւս յոյ խաւան աշխարհի երեւոյն չը
զալու պայմանաւ. Ու մենք տկուայ
գործակալներն եղանք ու կրկնաւոր
այն Մեծ Պետութիւններուն, որոնք
խոշոր շահեր ունին այդ կործանու-
մին մէջ. ինչ որ բացարձակ հալա-
նակն է մեր սուրբ նպատակին. Եր-
բէք չուզեցինք զայդ ճշգրտութեան
ցատուրը հասարակ ժողովուրդին, ինչ
ոչ մեզ գուրու պիտի վարէր իր գեղե-
րէն, ու իր պարզ բնագործողութիւն
փոխութիւններն, անգիտելով մեր
հայրենիքին աշխարհագրական դրո-
թիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղաքական արդի վիճակը. Ու կո-
զեցինք նորէն կոտիլ միշտ սպաննուե-
լու համար. Կուզենք հիշող չանիլ
հարկը կորսնցուցնելու համար. Մինչ-
դեռ Զէյթունիները երբեք չեն ու-
զած իրենց ամենէն մեծ յաջողութիւն-
ներն անգամ առաջ կարծի կեանքին
հետ փոխել, այն պարզ փիլիսոփա-
յութիւնն ու եւրոպական ազգերուն քա-
ղա

բոլորովին նոր ու աննշան բաներ են տակաւին . զիս չունի ոչ տուն տեղ , ոչ ընտանիք , ոչ կանոնաւոր իջնւաններ եւ ոչ ալ արձարաններ ու ճաշարաններ . զտնտեսմանը սանդհանակ բաներ են . Դուռնայէն եկողները մի քանի ժամ հազիւ կը մնան արդէն եւ կը մեկնին ներսերը , Փլէյնա , Սօֆիա եւն . զօրուար է հակառակ ուղղութեամբ եկողներուն , որ ստիպուած են գտնէ օր մը , երկուց մը գիշերի . զի ինչպէս ըսի հանգստութեան յարմար եւ հաճոյց տեղեր չունին :

Կատաւարութեան կողմէ ոստիկանապետ մը եւ մի քանի ոստիկաններ ճամբորդաց հանգիստ եւ ապաստիլ հրթիռներով եւ հակին , թէեւ կրուռի թէ ոստիկանապետներ երբեմն իրենց իրաւասութեան սահմանէն դուրս գաւազաններ դնելու կը կատարեն :

Բնակչներ կամ գործաւորներ մեծ մասամբ Հայ են . չորս սրճարան , օթիւստ ունին հայեր միայն . արդի վիճակին մէջ յանձնարարելի են Վաւարաճում Գոշեանին եւ Պաղատար Մարտիրոսեանին օթիւստ սրճարանները : Մօտիկ 30 հայ ալ բնակարանութեամբ կը զբաղին . ասոնք Մշեցի , Վանցի , Պիթիւրցի եւ Սեբաստացի են :

Ուրախալի է , որ Հայեր այսպէս ամեն տեղ ոտք կը դնեն , լաւ թէ գէշ գործ մը կըրտեն , կաշխատին , ծոյլ չեն կ'ընեն , որով օտարին համակրութիւնը կը վայելն միշտ : Դժբաղդաբար ինչպէս ամեն ուրեք եւ այս տեղ ալ չեն պակսիր հայեր , որ անձնական գծում եւ ստորին հաշիւներով ու նկատմաներով ժողովուրդին մէջ օրով ցանկ , ժողովուրդը իրար ձգել բան գործ ըրած են եւ այս այն աստիճան , որ մինչեւ իսկ կառավարութեան միջամտութեան տեղի կուտան երբեմն :

Շատերու հետ տեսնեցայ , որոնք ինձ բարոյութիւն անմասնօթ եւ նոր մարդիկ են , զժողովուրդը շատ գէշ տեղեկութիւններ տուին ինձ Չափուց կարապետ ըսեալ անձին վրայ :

Սյո մարդ երկու ուրիշ անձանց հետ սրճարան ծառարան մը բացած է , միւս կողմանէ բեռնակրապետն է , ուրոյ համար եւ չափուց կըսուի :

Իբր բեռնակրապետ կը պահանջէ եղեր , որ բոլոր բեռնակրներ իր սրճարանը յանձնեն . ուստի իր այս պահանջքին հակառակ եւն ըսելով որ ազատ են գնալու կամ երթան ուր որ ուզեն . եւ մօտիկ 15 հոգի միացած իրենց այս ազատ պաշտօնարան ալ քալեցնելու կամ յարգելու որոշումը կուտան . չափուցը բարկացած գործէ կը հանէ զանոնք եւ Ռուսո գէշ տաճիկ բեռնակրներ ընդէլ կուտայ . վաճառուած բեռնակրներ կը յուզուին . եւ չափուցը աւելի յառաջ երթալով մինչեւ իսկ մէկ երկուք որ տիկանապետին ձեռք կը հեռացնէ տեղէն :

Շիտակը ուզեցի զինքը տեսնել , իրմէն ալ լսել , զժողովուրդը երկու անգամ ալ պարապ ելաւ . այսուհետեւ զերծ առած տեղեկութեանց վրայ ալ կատարած մըն ալ չունիմ . զի ոմանք խնդրոյն մէջ մարդի չափ չափ մը չունին որ եւ կ'երպեն , որ կատարած էին . խորին ցաւ մի է , որ կը յայտնեն թէ ինչո՞ւ այս առաւելուն բեռնակրներ ի գործ տրուի խնդրեալու վրայ մինչեւ իսկ ախորժակի , ուստի , իմելու վերաբերութեամբ :

Արդարեւ ցաւալի է եւ շատ ցաւալի , կը գտնուանք Տաճկէն , որ բեռնակրներն չը բանեցնէ մեր վրայ ամեն բանի մէջ եւ կը փափաքեն , որ ազատ Հայաստան , ազատ կառավարութիւն ունենանք , որ ազատ ալ ապրինք :

Այժմ կը գտնուինք ազատ Պոլիս , բնի մէջ ուր կապրինք ազատութեն ինչպէս պիտի կ'ընայինք ապրիլ ազատ հայրենիքի մէջ , ալ ի՞նչ կը նշանակէ մէկը մէկու կենաց պայմաններուն վրայ անգամ բռնանալ , եւ ալ աւելի ցաւալի չէ , որ Չափուցը փոխանակ ուրիշ հայ բեռնակրներ բերելու թուրք բեռնակրներ կը բերէ իրեն ազգակիցներուն տեղ , մինչդեռ շատ խիստ շատ հայ բեռնակրներ անգործ եւ պարսպ աստ անդ կը վիստան : Գորէ այն եթէ չըլլաւ , չպիտի մեղադարէր Չափուցը , սակայն իր թրքասիրութիւնը բաւական ապացոյց է կարծեմ հաստատելու , որ Չափուց կարապետ , ով որ ալ ըլլայ , ինչ վիճակի եւ դիրքի տէր ալ ըլլայ , մեծապէս չը սխալի եւ լաւ գաղափար չտար իր ընկերակիցն , հայրենասիր :

Բաւական եւ ազգային զգանցմանց նրկատմամբ :

Ուրիշ ցաւալի կէտ մ'ալ կայ աւելի մեղադրելի եւ ապականելի , այն է ոստիկանապետին միջամտութիւնը : Հակառակ չեմ երկրին դատարանաց դիմելու , երբ ալ անկարելի կըլլայ որ եւ է անհատական , առեւտրական եւ ազգային գործ ազգային շրջանին մէջ կարգադրել , սակայն երբ ոստիկանապետ մը մինչեւ իսկ այս կամ այն անձը հետ սցնելու չափ յառաջ կ'երթայ եւ կը հետացնէ ալ , այս չը՞ նշանակէր միթէ , որ ոստիկանապետին շատ գէշ եւ զբոլի տեղեկութիւններ կը տրուին եւ թէ նա (ոստիկանապետը) միայն խաղաղութիւնը չվերականգնուած խիստ միջոցի կը գիտէ :

Թէ որ Տաճկաստան ըլլայինք , այս պիտի չափուցներ անտարակոյս սուլթանէն նշաններ պիտի ընդունէին . բայց ի՞նչ կըսեալեան այսպիսի սուլթաններ , որ իրենց եղբայրներ ի գործ առելով միայն «անձնական գծում» չափ համար» կը մտնեն օտարին առջեւ :

Խորին ցաւ կը յայտնէ եւ ոստիկանապետը . որ այսպիսի վարմունքի մէջ կը գտնուին չափուցի նմաններ եւ չեն սիրաշահեր իրենց եղբայրներ :

Ինչ ըսենք ուրեմն այսպիսիներուն եւ պիտի ըսեմ , թող իրենք խորհին վերջը . զի օտարը միշտ օտար է . հայ մը որչափ ալ գէշ ըլլայ , հայ է , մեր եղբայրն է . գործողութեան է վրան մանաւանդ այսպիսի պարագայից մէջ , երբ ամենքս հեռի հայրենիքէ , հեռի մեր բոլոր սիրելիներէն օտարութեան մէջ կը հայրենք ու կը մաշինք եւ չունինք ուրիշ միտքարանք մը մեզմէ զատ :

Ճանչնանք մէկըմէկ ու զգուենք մէկըմէկ , զի եղբայր ենք :

Ուր են մեր հայրենասէր տէրպապաներն , որ քաղաքներու մէջ մէկըմէկ կուտեն ապրուստի համար եւ չեն մտարեթիւ գտնէ տարին 2-3 անգամ չըլլի Դուռնայի եղբրքը դառնում հալաքեակ տեղեր , որ բաւական ստուար թիւ մը կը կազմեն , զանոնք միտքարեալ եւ սէր քորովելու համար . կըսուի թէ Ռուսո գէշ քահանայ մը տարին միանգամ կը չըլլի , կանոն քանի մը ստակ եւ կը մեկնի , բայց այս քիչ է , վստահ եմ որ եթէ չըր :

Չուն քահանայ մը գիտնայ սիրաշահել այս գաղթականներ , ինքն ալ պիտի կրնայ չահիլ աւելի քան որ եւ է Պոլիս քաղաքի մը մէջ :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուրախ ենք յայտարարելու որ Իրաւունքի մէջ հրատարակուած խմբագրական գիտողութիւնները ու յօդուածները Տօպրիչի Ազգ . գործերու մասին իրենց արդիւնք ունեցած են : Տեղւոյն Ազգ . վարժարանը որ երեսի վարձագում էր , այսօր վերաբացուած է իր նախորդ պաշտօնականութիւնը : Նոյնպէս մեզ կը վստահացնեն թէ տեղւոյն Ազգ . վարժարանի շինութեան մնացած պարտքի խնդիրն ալ կարգադրուելու վիճակին մէջ է . իսկ այդ նպատակաւ կատարուած հանգանակութեան ցուցակը մեզ դրսուած է հրատարակութեան համար :

Տօպրիչի ազգայնոց ցոյց տուած այս զգայնութիւնը օրինակելի ու չորհրահաւորելի է . փափաքելի է որ Պոլիս քաղաքներու ազգայինք ալ նոյն զգայնութիւնը ցոյց տան մեր անկեղծ գիտողութեանց :

«ԻՐԱՆԻՆԻՔ»-Ի ՊԱՏԱՍ ԽԱՆԵՆԵՐԸ

Տ . Ս . Ֆիլիստիմ — Ձեր ինչպէս նաեւ եզրապատ դրկուած բոլոր թերթերը ասկէ վերջ չարախ օրերը գոյգ բոսթին կը յանձնենք . որովհետեւ փորձը ցոյց տուաւ թէ չարթու մէջ յանձնուածները կամ ուշ կը հասնին եւ կամ կը կորսուին :

— Յ . Հանգստեալ — Արալսի ֆոյ — Իմզանը թահթընտա նէշըէ ձեւարէթ իտէմէտիկինիզ պիտի իթհանմուէի , ի՞նչ հազել պիտի նէշը իթհանմուէի թաւկ իտէյօրսընը . պու ձեւարէթսիզիկինիզ տէտիկէրինիզիզի կասաըզ օյուրընը իմա իթմէզ մի : Թաղականարազարընը օլան սըրֆ խուսուէթինիզ ինչիւն պիտի ալէթ օլամայըզ . իմզանըզլէ մէյաւանա չըգընըզ , մէսուէրիէթ սիզէ ալիտ տիր :

Պու սէպէպլէ պիտի քիսիսիպ տէ , կազէթամըզը բէտտ իթմէրիզի պիտի ձէ հիւ էհէմիլիէթի եօղ աըր :

ԹԵՐԹՈՆ «ԻՐԱՆԻՆԻՔ»-Ի (14)

ԳՆՈՒՆԻ

(ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

— Բայց արդէն մեր ուժերն ալ բաւական են :

— Կը սխալի՞ք , որչափ ալ դուք վստահ ըլլաք ձեր կազմակերպած անդ ցոյցին վրայ , նորէն պէտք ունիք ձեր հակառակորդ կուսակցութեան թէ հասնութեանն եւ թէ՛ անոր ուժերուն : Սրտե՞ք աւելի լաւ չըլլար . սեւի զործնական չըլլար ըսել զուգեմ . . . Ըստ իս , քանի որ որոշած էք , քանի որ այդ համոզումը գոյացուցած էք , մէկ խօսքով , քանի որ՝ զձեռած էք ասանց ընդվիզելու , ասանց տարբեր ուղղութիւններ անհնու կրկնել տարի մը մը ասալ Պոլսոյ մէջ կատարուած ցոյցը , պէ՛տք է միացեալ ուժերով գործէք . . . Եթէ ոչ չփաղազանց պիտի սխալիք եւ ձեր բոլոր գործունէութիւնն ապաքիւն պիտի ըլլայ :

Իմաստուն ծերունին ասոնք ի դուր տեղ կը խօսէր , որովհետեւ կուսակցական ոգին իր բովանդակ երեւոյթովը՝ ախրապետած էր երիտասարդ յեղափոխականը :

— Անշուտ չէք վշտանար որ ես իմ ազատ կարծիքներս եւ խոնարհ գաղափարներս կը յայտնեմ , չորսունակեց ծերունին : Հոգ չէ , ասոնք ալ հարկաւ :

Եւր են ձեզի : Դուք ազատութեան զինուորներ էք ի հարկէ ձեր անձնութեան մէջ կատակութիւնը չէք դնել :

Ու ծերունին մեղեմարար ոտքի ելաւ : Ներսողութիւն խնդրեց ու մեկնելու պատրաստուեցաւ :

— Ե՛րբ պիտի տեսնուինք , հարցուց Գնունին :

— Թերեւս վաղը . . . միայն թէ չեմ խոստանար , պատասխանեց ծերունին : Ուրեմն ցտեսութիւն :

— Ցտեսութիւն . . . ըսաւ Գնունին :

Մակեդոնացիին առաւ իր գաւազանն , թեւէն կտրեց իր տոպրակն ու մեկնեցաւ :

Գնունին ալ դուրս ելաւ : Կէս օրուան մօտ էր :

Ամառուան սաստիկ տաք մը կը տիրէր :

Երիտասարդը մեծ պողոտայէն ուղղակի սարաֆ Թակոբ կոչուած փողոցը յառաջանալով ձիւղ յանդիպակաց կողմը գտնուող դեղարան մը մտաւ զօրանոցէն քիչ մը վեր . հոն իրեն ընկեր մը պիտի սպասէր : Բայց երբ նշարեց թէ ընկերը չէր եկած ,

— Հոս մէկը եկա՞ւ զիս փնտրելու , հարցուց :

— Ո՛չ , Պարո՛ն , պատասխանեց դեղարանին ծառան . այսօր ձեզ հարցնող մը չեղաւ :

Գնունին դեղարանէն ելնելով Գարապիպեոյ կողմնէն ուղղակի իջնի Մարքուհիի տունը մտաւ :

Տունին մէջ երկու օրիորդներ եւ պատաւ կին մը կային :

— Ամբողջ երեք ժամէ ի վեր ձեզի կըստասինք , լսաւ օրիորդներէն մին մանկական փափուկ ու գողար չեղողով մը : Ի՛նչ պատահեցաւ որ այսօրն ուշացաւ :

— Ի՞նչ եղաւ մը ունէի տունս , անոր համար ու :

չացայ , պատասխանեց Գնունին : Բայց դուք ի՞նչու միտակ էք . ո՞ր են ձեր ընկերու ճիւղերը :

— Իրիշերուան թողուցինք ժողովը , նկատել տուաւ օրիորդը . շատեր չեն ուզեր «տեղափոխութեան» մասնակցիլ . կը վախնան նիթերու անուանէն . . . :

Խօսակցութեան միջոցին դուրս գարնուեցաւ :

Եկողները երկու երիտասարդներ էին . մին վարժարանի Տնօրէն-պատանու Արտաշէս Անդրէասեանն էր , իսկ միւսը՝ Արտաշէս Միսակեան , որ նոյնպէս ուսուցիչ էր Սամաթիոյ վարժարանին մէջ :

Երկուքն ալ երիտասարդ , համակրելի եւ ազնիւ հայրենասէրներ էին :

— Ի՞նչ , ըրիք . . . , հարցուց Գնունին երկու երիտասարդներուն :

— Ամեն բան պատրաստուեցաւ , պատասխանեցին երիտասարդները :

— Թերթերը . . .

— Անոնք ալ օրիորդներուն յանձնուեցան :

— Պայտատակը . . .

— Այդ ալ :

— Աղէ՛կ . . . միայն թէ բան մը կը մտածեմ , ընկերներ , չեչտեց Գնունին . եթէ կընդունիք ձեզ ալ կը յայտնեմ :

— Ի՞նչ է հարցուց Արտաշէս Միսակեան :

— Հնչակեան մասնաճիւղը բաւական համակրութիւն ցոյց կուտայ մեզի այս առթիւ , օգտակար չըլլա՞ր անոնց աջակցութիւնն ալ ձեռք բերել , պատասխանեց Գնունին :

— Ըստ իս , երբեք կարեւորութիւն չունի անարկինց Արտաշէս Միսակեան . բայց եթէ գուցէ հաւանութիւն տաք , ես ալ կը համաձայնիմ :

—Տ. Մ. Հ. խաւսի—Ստացած ենք 6 ֆրանքը։
—Ս. Յովնանեանի—Իսպախի—Ներկայ տարւոյ բաժնեգրներ զրկեցէք։
—Յով. Թորոս—Կարկառիկ—Կէջէն իջնէ իջին 28 ֆր. գաղափար իմ տիք։ Պուստէն իջին 14 ֆր. տախի կէտնաւորութիւնը։
—Ա. Բ. Գաւիթի—Մէտոյի գալուստին նմանեցաւ Ձեր խոստման գործադրութիւնը։ Ինչո՞ւ աշխատէս։

ՀԱՎԱՍՏԻՍԱԹԸ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ

ԹԻԻՐՔԻՍ

Սուլթան Ենի պիւր իրատե իլէ պիւթին վերայէն վարչական էմիր վերապ, աստիճան ուսումնական հաստատութիւններ, միւլիսիթ ու տիւնիթի թէքիքի իմաստները զին հէր պիւր սընթի կէտնաւոր տալէն ու միւստափ իւզնէ նազար օլընմասընը, վէ Ենի վուգուսթ ու գարընըզըզու սէպէպիլէթ վերիմէմէսին թէնպիսի տէրէք, մուստիֆ հարսէթ իտէն մէմուրընը շէտիտէն ճէզաւանաւընը իսթար իմիշ տիւր։

—Մաքէթնիստա ամիրիկալը Հէլէն Սթոն նամ գրգը րէֆիգէսի իլէ պէրապէր հօլընըզ Էստաթըն տա թուլուպ տաղա կէթիւր միւշ օլան չէթէնին Պուլկարուր տան միւթէնքիլ օլտըզընը թիւրքէր իտտա իթմէքտէ իսէլէր տէ, մէկպուրէ Միւս Էլէն Սթոն իլէ պէրապէր պուլընան պիւր Պուլկար գաղափար իֆաթէսինէ պիւնէն, էջիլէրին պիւր գըսմը արնաւուտ էլպիսէսի կիլինիշ վէ տիկեր գըսմը թիւրք ասթէր ֆօրմա սընը լապիս պուլընաղըզուր կիպի, էվէլինիտէն սանուտ գաղափար պիւր պիւլէրի իլէ թիւրքէն սէթիլմէքտէ օլտըզընընտան, թիւրք օլտըզընը թէպէլին իտէյոր, ֆաթիթ մէքըիւր հարէիլէրին հօլընըզընտան օլտըզընը ժամպոն վէ սայիթ տօմոզ էթիլ տէն հաւըլընը Ենիքիլէրի պիւր թէրէտտիտ Ենիշ պուլընտըզընը, քէնտիլէրին իսլամ օլտաղըզընընտան տէլիլ տաղ իտէնլէր վար տըր։

Մէքպուրէ Միւս Էլէն էլան շոգիլէրին Ենիքիլէրի պուլընընտան սէրպէսթ պուրապըլմասը իլէն բարա վերմէք լաղըմ օլտաղը տէրքեար տըր։
Սոն մալիւսթա պիւնէն, մէքքիւր չէթէ 2000 քիլոտէն իհաթէ օլընմը. ֆաթիթ գաղափար թէլէֆիլէն սէպէպիլէթ վերմէմէք իլէն, հիւսում իթմէյուպ հիւթիւ մէթ վէ չէթէ պէլինիտէ մուստ պէրէ իհրա օլընմաղտա տըր։

—«Յիւնիգ. Յայթոնկ» Սթանպուլ տաղը թէլէկրաֆա նազարէն, Էրզըրումտաքի ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ օմսոյուլարըն իսր բերգտէն տաղըզընը հափաթիւ կէթիւ, Էմիլիլէր ասթէր գըզլաւ սընա վէ թիւրք մահէլէսինէ տ

թէլ վերտիլէրի սէպէպիլէ թիւրքէր էրթէսի կիւնիւ Էրմէնիլէրին էվէլինի վէ տիւր քիտիւրընը հաղմալ վէնուպ, գրկընա պաշլաւընը։

Ինչպէս հափաթիւ թիւրք մէնպարտէն իլէլիթ իթմիշ օլտալ, Էմիլիլէրին էվէլէր գըզլալը վէ թիւրք մահէլէսինի աթէլէ վէրմիշ օլտալը տէսիսէ օլտաղտըր, զիւրա թիւրք հիւթիւմէթի քէնտիլէրին մաղուր կէթիլէթիլէք իլէն էրմէնիլէրին գաղափար պուստա տաղըլիլթ իթմէք աթէլէ իթմիշ տիւր։

—Էվէլիլէրի կիւն ինկիլիզ վէ բուս էլիլէրի Սուլթանըն հօլընըզընա չըզտըլար, բուս էլիլիսի Մ. Ջիւնպիլէթ Սիւպիսա վէ թիւրքիս պէլինիտէ ճէրիտէն իտէն իսթիւլաֆտան տալալը մուպահէսէտէ պուլընմըշ տըր։ Մ. Ջիւնպիլէթին մահիւթ բօլիթիգի պիւր մէսէլէտէն տալալը, հաղընէն Ֆրանսայա կիտէլէրին օմս թէլէկրաֆ պիւր իլիւր։

—«Էմիլիլէրի Պիլիթ» իլէ Սթանպուլ մուսպիթի Էրզըրում վէ Մուշ վուգուսթընտան տալալը թիւրք մէնպարտէն շուս հօլտա մալիւսթ վերիլար։

«Էրզըրումըն վարդէն քէթիլէտէն պիւր էրմէնիլ գըզ աղըլըլընը, Հիւթիլէթ տէր հալ գըզը պուլուպ սաղ սէլիլ խանէսինէ թէպիլ իթմիշ տիւր, Պապը Ալի միւսթիլէրին չէտիտէն ճէզալանմասընը էմր իթմիշ տիւր։ (Իլիլէ պուս գաղափար)

Մուշ վուգուսթըն իլէն չէթէ սէթիլընը։

Պուստան 20 կիւն էվէլէ, Էրմէնիլէր թիւրք մէթիլէպընտէնտէն իթիլաթը, Սալիլ վէ Ենիքիլէր աղալարը, գաթիլ իթմիշէր, Պիւր գալ կիւն սօնաւ, Էրմէնիլէր գաթիլ ու ճէրէ օլընտըլար, ինչպէս ճիւնպիլէթիս տալալը իսլամը իթմիշ օլընմը, Ենի ինկիլիզ աղընը օլտաղընը։

Սիւսթիլէրին ճէզալանմասը պուպընտա Սթանպուլտան չէտիտ էմիլիլէր վերիլիլէր իսթիլինէ, գաթիլիլէրէն ասթէրէրէ պէրապէր ասայիլին մուսաֆաղաթընա տըզաթ իթմէքտէ տիւրէր։ մահէլին իսլամ վէ իսթիլիլէրին մէթիլէպընտէնա տալիլ թէլէկրաֆ վերիլիլէր, ասայիլին իսլաղաթը իլէն իհրա թէլէսիլ իթմիլէրի վէ Ենիքիլէր ինկիլիլալ մէյտան վէլիլէրիլէր էմր օլընտըն։

Մէքպուր Ենիքիլէր կաղէթաթընըն հաղաթը շուս սաթըլարը տըզաթիլէ օգույանալար թիւրք հիւթիւմէթիլէրին վէլիլիլէր թալիլալ իսթիլէր հաղըլարընը աղըզաթ կէթիլէթիլէր։

Մուսարիլիլէր Ժուզաթաթա վաղի ֆէսինիլ պիւր օրգոտար րըշվաթա մուսգապիլ պուս տէրէնէ աղաղըլընա ալէթ իտէն կաղէթաթար Էվրոպա տալալընտըզնա, տիւնիտան գաղափար վէ պարապար հիւթիւմէթիլէրին վիճուտի գաղափարաթաղ տըր։ վէտէլալ։

ԱՃԷՄԻՍՏԱՆ

Աճէմիլաթտան ըստն գուհուր իթմիլիլէր տայիլ ճէրիտէլէրին վէրմիշ օլտըզըն հափաթիւսթըն իսթիլիլէր օլտաղ, Պուստէլէրի իրան էլիլիսի կաղէթաթարալէսի իլանալ վէրմէքիլէ, վուս

գուսթըն էնէմիլիլէթիլ կէթիլէր միշ վէ հաղընը Թէհրանտա տիւրալար թահիթ վէ թէլիլիլէր իտիլի հաթիլալար հարըլըլըն, ֆաթաթ զուպիլիլէր տէրհալան լէրի մահիլ իթմիշ օլտըզընը պէլանլէ, ասայիլին տայիլ իսթիլ օլտաղընը պիւրիլիլէր։

ՖԻՆԱՆՍԱ

Չար Ֆրանսայա սէկաթաթ ու թէլիլէրիլէր միւնտիլէթիլէ ճիւլ հօլիլիլէր իլիլիսի Մ. Լուպէ իլէ տէֆաթիլէ թալալ վէ զիլաթիլէլէրտէ պուլընուպ, թարաֆէլիլէրտէն իտարէի աղաթալ օլընմըշ վէ իթիլ միւթիլէթիլ տէլիլէթիլէրին սալալտէթ ու իսթիլիլալընտան տալալընէքաթիլէ նուր զլար իրատ օլընմըշ տըր։ Չար Չրանտա օլտըզընընա աղաթիլէ ու թէլիլէթիլէրտէն բէք մէթիլէր գաղափար, հօլընըզըն տալ պու օլտընըն մուսպէնէթի իլէ իթիլ տէլիլէթիլ վէ ուսում միլիլէթիլէրին սալըն թէլիլին իտէպիլէրիլէ կիպի, հալ օլընաթալ մէսէլէրիլէր տալէթիլէ վէ ինտանիլէթիլ ֆայիլիլէր սալիլէթիլ իհրալ մուսաֆաթ օլտաղընը, տէլիլէր տիւր։

Չար Գօթիլիլէր քէլիլտէ օլընան զիլաթիլէթիլ տէն սօնալ, կիլէ Մ. Տէլիլաթիլէ քէլիլտէ տալիլէթիլէր տալիլէթիլէր սալիլէթիլէր միւսաթաթալ պուլընտը, վէ պիլ ալիլէր Բուս խարիլիլէր նալըլը Գօթիլ Լալըս տըրք վէ Մ. Տէլիլաթիլէ ուղըն միւտէթիլ կէթիլիլէր։

—Բէլիլիլէր հօլմիլէր Մ. Լուպէնին Գօթիլիլէրտէ իրատ իթմիլիլէր իթիլ տալիլէր ճալիլիլէր տըզաթ օլտալ, Բուս Ֆրանսալ իթմիլիլէր գընըն տալալ բօլիլիլէրիլէ մէթիլէլէրտէ էն պէթիլէք թէլէսիլիլէր օլտաղընը կէթիլէթիլէր, պու իթմիլիլէր տալիլէր հալիլին ինթաթ իտիլիլէր գուլիլէթ օլտըզընը իթիլիլէրտէ սէթիլիլէր տիւր։

—Չար ֆրանտա վիլէլալընա ինկիլիլէր իհտա իթմիշ օլտալ, Մ. Լուպէ տալիլէր Չարա զիլըր, մէթ հէտիլիլէր իթաթիլ իթմիշ տիւր։

—Չար վէ Չարիլիլէր Ֆրանտա տալիլէր մուսաթաթաթալ Բուլար էրթիլիլէր կիւնիլէր թէլէթիլ օլընմըշ տըր։

ԹԻՐԱՆՈՎԱՆ

Լօրտ Գիլիլէրին Բէլիլիլէրտան վէրտիլիլէր թէլէկրաֆ ինկիլիլէր իլիլէր մուսիլիլէր թէլէթիլ տըր։ զիլալ Սիպա 16 տա իթիլէք ճիւլաթընտա ինչ պէթիլէր իտաթ ինկիլիլէր տաթէրիլ Պօթիլիլէրտէն աղանալը կէլուպ, չէտիտ պիւր միւստաթէպէտէն սօնալ, 30 ինկիլիլէր էլիլէր, 125 Երմէլէնմիշ վէ սաղ գալալար Ենիքիլ տիլիլիլէր տիւր։ Պօթիլիլէր ինկիլիլէրին 3 տալիլ թօլարընը տալիլէր գալիլ իթմիլիլէր։

—Քէլալ պիւր թալալիլ ինկիլիլէր սիւլաթիլիլէր իսթիլիլէր Պօթիլիլէր

հիւսումիլէ, տէլիլտէն 23 քիլիլէթիլ վէ 21 Երմէլիլ պաղաթըլար, ինկիլիլէրին Ենիքիլէր շուս իթիլ մուսաֆաթիլիլէթիլիլ լօնտալ տա ֆէլիլ թէլիլիլէր հալար իթմիշ տիւր։

—Թիւնիլալ հօլմիլէրիլ իլիլիլիլ Մ. Գէլիլէր, Սիլիլիլէր Ենիքիլ հօլմիլէրիլ թէլիլիլէր թաթաթ իթմէք իլիլիլ պիւր պէլանտաթ գալէմէ աղաթաթ օլտալ, թարաթալ վէ Օլտաթ հօլմիլէրիլէր հօլաղընը մուսաֆաթ իթմէք վէ մուսաթէպէթիլէր ինկիլիլէր ինտանիլէթ նալընա թէլիլիլէր իտէլէք տիւր։ Մ. Սիլիլիլէր հօլմիլէրիլէր թէլիլիլէր ինկիլիլէր ինտանիլէր թէլիլէր, հօլաղընը միւրէլիլ տիւր։

ԹԻԻՐՔԻՍ

ՉԱՆԻՐԷ

Պուլկար 52/55 հըթ—7.30/7.60
Արապա 48-58 իսլ. հըթ. 6./—10
ԱՐԲԱ
Վալիլ 100 քիլո 8—40./8.50
Արապա 38-45 իսլ. հըթ. 4.80/5.40
ԵՆԻԼԱՍ արապա 3.40/—4.20
ՖԱՍԻԼԻԼ 100 քիլո 15./22.—
ՉԱՎԱՍՏ 6./—20. 5.80—

Արա վէ պուլաթա ֆիլիլէրիլէր իսլ. իսլ. իսլ. պէթիլէք ֆաթ իթմէքտէ տիւր։

ՏԱՐԷ 5.60/5.80
Կիւնաթ 550/600 արապա կէլիլէքտէ վալիլ 5.6.

Վալիլ մուսաթիլիլէր ալիլիլէր ֆրանք լէ, արապա կիւնիլէր, Նար. 22.90

ՊԱՐԳԱՆԻՅԷ

Վարնա թիւրքաթընտա պաղաթիլէր մալիլէրին պու կիւնիլէր ֆիլաթ, ալիլիլէր ֆր. ՍԵ.
ԳԱՆԷԼ 1.50/1.60
ՇԷԼԷԼ. —(Բէլիլէր) քիլո —./61
« (քէսիլ) սանտը 29.80
Բիլիլիլէր—ճարտէն շուս

վալըն 34.—
Բիլիլիլէր ֆիլիլէր չուլալը 38.50
Բիլիլիլէր ինկիլ. — 27.50
« Բիլիլիլէր 45.—
ԿԱՉ. — սանտը 6.80—
ՉԷԹԻԼ, ԵԱԼԷ. —քիլո —.95/1.15

ՍԱՐԱՖԻՅԷ

Նարաթիլ 22 ֆրանք 75 սանթիլ
Օմ. իրաթը 22.95 ֆրանք ալիլիլէր

ԳԵՌՈՐԳ ԳՈՒՅՈՒՄՔԵԱՆ ՌՈՒՍՏՈՒԳԼԸ

Հէր Կէլ ֆալիլիլէր, լանտա վէ սալիլ արապալար ինչա ու թալիլիլէր իլէ շօգ սէլիլէրտէն պէրաթ միւլիլէրիլէրին էլիլէր ճէթ խօշնուտ պաղաթըն օլան Գ. Գուլաթիլիլէրն աղըլիլիլէրտէ ֆալիլիլէր վէ օնա տայիլ էլիլա ու էսպէթալ հաղըր սաթըլմաղաթ վէ հաթըլմաղաթ տըր։

Իլիլիլէր օլան զաթլար մէրգու մըն վառնաթա Տէօրաթիլիլէր ուղաթաթալ իթմէլիլ տիլիլէր։

Սայիլ չէթիլիլէրտէն վէրիլէր սըբարիլիլէր տէրհալ վէ սաթըլմաղաթ սալիլէրտէ իհրա օլընըլար։

25—8

Одговорникъ Н. Драгулевъ.

Печатница «Взаимность», Варна